

6. ПОШУКИ ОБДАРОВАНOSTІ

Марина Максимівна Новгородська,
кандидатка педагогічних наук,
наукова співробітниця відділу діагностики обдарованості,
Інститут обдарованої дитини НАПН України,
м. Київ, Україна

 <https://orcid.org/0000-0003-3157-7155>

УДК 374.3:37.046

DOI: [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-4\(91\)-115-120](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-4(91)-115-120)

СВІТОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТВОРЧО ТА КОМУНІКАТИВНО ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ

Анотація.

У статті здійснено огляд підходів до ідентифікації творчо та комунікативно обдарованих учнів із використанням сучасних світових досліджень. Окреслено основні напрями ідентифікації комунікативної та творчої обдарованості. Крізь призму соціального інтелекту наведено приклади вивчення комунікативної обдарованості. Описано підходи до виявлення комунікативно обдарованих учнів. Проаналізовано характеристику обдарованих дітей з точки зору західної наукової думки й окреслено показники творчо обдарованих.

Ключові слова: комунікативна обдарованість; творча обдарованість; ідентифікація обдарованості; обдаровані учні.

Останнім часом у закордонних публікаціях Web of Science увагу дослідників дедалі частіше привертає ідентифікація учнів із різними видами обдарованості. Щодо виявлення комунікативної обдарованості, то в західних наукових статтях зустрічається її визначення як соціальний інтелект.

Варто відзначити дослідження з питання відмінності типів інтелекту та його імпліцитні теорії залежно від статі та рівня освіти [1]. У дослідженні вивчалися кореляції між успішністю обдарованих учнів: емоційний, соціальний, аналітичний, творчий і практичний інтелект та імпліцитні теорії інтелекту. Окрім того, було вивчено вплив статі та класу на ці змінні. У дослідженні взяли участь 174 обдарованих учні 5-х (41,4 %) та 6-х (58,6 %) класів, з них 53,4 % юнаків і 46,6 % дівчат. Було проведено такі тести аналітичного, творчого та практичного інтелекту: батарея «Аврора», шкала емоційного інтелекту, шкала імпліцитних теорій інтелекту та шкала оцінки успішності учнів. Результати виявили значну кореляцію між академічною успішністю, типами інтелекту та імпліцитними теоріями інтелекту. Загалом результати дослідження показали, що більшість типів інтелекту пов'язані з обдарованістю, а також, що серед обдарованих учнів були

гендерні відмінності за показниками інтелекту. Окрім того, на показники інтелекту не мала істотного впливу ні стать, ні взаємодія обох статей і класів [1].

Останніми роками увага багатьох науковців привертається до вивчення різних видів інтелекту в обдарованих учнів [2; 3].

Maуer J. та інші дослідники [4] зазначають, що соціальний та емоційний інтелект не є фіксованими, а люди можуть покращити їх через навчання, а також підвищення свого освітнього рівня.

Метою статті є: аналітичний огляд світових досліджень щодо ідентифікації комунікативно та творчо обдарованих учнів.

Варто зазначити, що в працях зарубіжних вчених комунікативну обдарованість описано через соціальний інтелект. Отже, у цій статті ми будемо розглядати комунікативну обдарованість крізь призму соціального інтелекту.

Наведемо дослідження східних науковців [5], яке було спрямоване на вивчення рівня соціального інтелекту серед обдарованих і нормально встигаючих учнів у районі Аджлун (Йорданія) та його взаємозв'язок з деякими демографічними змінними (стать і клас) й академічною успішністю. Дослідники також вивчали, чи існують суттєві

відмінності в соціальному інтелекті обдарованих та у їх однолітків. За результатами дослідження рівень соціального інтелекту був високим у обдарованих дітей та їх однолітків. Результати також показали, що існує позитивний кореляційний зв'язок між успішністю і ступенями загального соціального інтелекту та його параметрами для обдарованих учнів та їх однолітків.

Іншим прикладом вивчення комунікативної обдарованості крізь призму соціального інтелекту виступає дослідження тайванських вчених Hsieh, Wei та ін. [6] щодо вивчення стримувального впливу емоційного та соціального інтелекту (соціальна поінформованість та обробка соціальної інформації) у взаємозв'язку з віктимізацією однолітків та інтернет-залежністю, а також у зв'язку між віктимізацією однолітків і психологічним дистресом. За результатами дослідження соціальна поінформованість негативно асоціювалася з інтернет-залежністю, але збільшувала негативний вплив віктимізації однолітків на інтернет-залежність. З іншого боку, емоційний інтелект негативно асоціювався з психологічним дистресом і згладжував негативний вплив віктимізації на психічне здоров'я. Обробка соціальної інформації негативно асоціювалася з психологічним дистресом, але посилювала негативний вплив віктимізації однолітків на психічне здоров'я тайванських підлітків.

В іншому тематичному дослідженні [7], яке було розроблено дослідницьким центром державного університету в Італії для розвитку у студентів навичок емоційного та соціального інтелекту, вивчався розвиток компетенцій емоційного та соціального інтелекту для працевлаштування випускників. Згідно зі словами дослідників, емпіричні дані наголошують на важливості компетенцій емоційного та соціального інтелекту (ESC) для успіху випускників на початковому рівні та підтверджують, що надбання правильного набору поведінкових компетенцій на етапі навчання може значно підвищити шанси учня на успіх у процесі найму та відбору. Що стосується компетенцій у сфері соціального інтелекту, то особи, які здатні до співпраці, вирішення конфліктів та мотивації інших, демонструють вищі можливості працевлаштування.

В іншій праці [8], науковці проводили педагогічну діагностику соціального інтелекту дітей 6–7 років. Моделювання забезпечило створення моделі взаємозв'язку інтелекту та соціального інтелекту, проектування дало змогу розробити діагностику соціального інтелекту для дітей віком від 6 до 7 років, а досвід – її реалізацію. Методом знаходження показників узагальнення було відібрано результати діагностики соціального інтелекту 110 дітей. Аналіз, інтерпретація та узагальнення дали змогу виявити особливості даного діагнозу та особливості результатів його

застосування. Дослідники виявили особливості соціального інтелекту дітей віком від 6 до 7 років і відповідні діагностичні характеристики.

Цікавим, на нашу думку, є турецьке дослідження Hasan та ін. [9], яке було спрямовано на аналіз стилів творчого розв'язання завдань (CPS) обдарованих і талановитих учнів. Дослідження проводилося як кількісне дослідження. В основній групі дослідження взяли участь 151 особа, 77 дівчат (51 %); 74 хлопців (49 %), які навчалися в центрах науки та мистецтва Анкари у 2019–2020 навчальному році. 65 (43 %) осіб були талановиті в навчанні, 44 (29 %) талановиті в музиці та 42 (28 %) у мистецтві. Дані для цього дослідження було зібрано з використанням «Переліку стилів вирішення творчих завдань». Дані аналізували з використанням критерію χ^2 , V-коефіцієнта Крамера та описової статистики. Результати дослідження показали, що обдаровані та талановиті учні в процесі CPS віддавали перевагу стилю концептуалізатора, генератора, оптимізатора та реалізатора. Зв'язку між стилями CPS учнів та їх статтю не було виявлено. Стили CPS досліджуваних відрізнялися залежно від сфери їхнього таланту (загальна музика – мистецтво).

Творчі, цілеспрямовані та успішні особистості зустрічаються в кожному освітньому закладі, але не всі вони беруть участь у програмах із відзнакою, які можуть сприяти розвитку їхніх талантів. У наступному порівняльному тематичному дослідженні, яке проводилося американськими дослідниками [10], вивчалася сприйняття 10 учасників, які пройшли університетський рівень «Досвід Типу III». Він розширює численні дослідження педагогіки збагачення та навчання обдарованих студентів бакалаврату, що засновані на чотирьохкільцевої теоретичній моделі Рензуллі для навчання обдарованих у XXI столітті. Дослідники вивчали сприйняття студентами досвіду та його впливу на їхнє життя та плани на майбутнє.

Головний висновок цього дослідження стосувався типів підтримки, які дали учасникам змогу розвинути автономну поведінку, що призвело до реалізованих і майбутніх амбіцій, пов'язаних із творчою продуктивністю. Студентські та ініційовані проєкти гранту IDEA насправді допомогли цим студентам коледжу розробити свої кар'єрні плани та покращити різні якості, такі як чутливість до людських проблем та допомога іншим.

Учасники проєкту IDEA високо оцінили можливість самостійно створювати амбітні творчі проєкти та керувати ними, а також відзначили структурну та особисту підтримку, надану програмою, яка дозволила їм успішно та відмінно завершити свої проєкти. Цей висновок також свідчить про важливість таких типів проєктів у наданні допомоги творчим молодим людям під час виконання важливої роботи та розвитку лідерів, які можуть змінити ситуацію на краще, що підтверджує тео-

рію Рензуллі та Д'Суза (2014 р.), Рензуллі та його колеги раніше (2006 р.) – Houndstooth Intervention Theory, а також попередні дослідження.

Згідно з результатами іншого дослідження [11], серед обдарованих дітей була проведена робота, що спрямована на розвиток спеціальних здібностей, тоді як сфера їх соціального розвитку та спілкування залишалася поза увагою. Тому виник певний дисонанс, який проявився в тому, що дослідники побачили візуально успішних дітей, які страждали від невміння подати себе, були обтяженими відсутністю сенсу життя, складними відносинами з мікросоціумом. З огляду на це, дослідники поставили за мету виявити та схарактеризувати комунікативні труднощі обдарованих у групі їх однолітків. Збір емпіричних даних здійснювався за допомогою методу опитування, тестування та опитування обдарованих дітей (n = 223), що дало змогу виявити їх найяскравіші проблеми соціального розвитку, де комунікативні проблеми посідали головне місце. За результатами цього дослідження визначилися деякі особливості соціально-педагогічної роботи з обдарованими дітьми в плані подолання їх комунікативних проблем. Відповідно до результатів дослідження, науковці розробили та реалізували програму «Саморозвиток – запорука успіху». Ця програма спрямована на створення особливих умов для саморозвитку та самоідентифікації обдарованої дитини за певним планом життя. Працюючи, обдарований школяр більше дізнається про свої особливості, усвідомлює власні проблеми і розробляє сценарій їх подолання.

Вказана програма показала свою ефективність у роботі з розв'язання комунікативних проблем обдарованих у процесі навчання та, на нашу думку, заслуговує на подальшу розробку і застосування до наявних реалій вітчизняного досвіду в ідентифікації та розвитку комунікативно обдарованих дітей.

Цікавим нам здається той факт, що творчо обдаровані учні школи Challenge у Денвері (США) разом створюють роботів Lego. Шкільний клас і клуб були створені у відповідь на скоординовані зусилля щодо захисту інтересів різноманітною групою батьків, які вимагали більше освітніх послуг і програм для своїх обдарованих дітей [12]. У наш час і в Україні створені ресурси для навчання та розвитку обдарованих дітей, наприклад, у МАН з її численними філіалами та науковими лабораторіями по всій Україні.

Згідно з даними наших американських колеги [13], до високообдарованих або винятково обдарованих дітей належать:

- діти, які набирають дуже високі бали за індивідуально проведеними тестами IQ (зазвичай у діапазоні 148+ за шкалою Стенфорд-Біне [форма L. M.], або в діапазоні 140+ за шкалою WISC-R або Стенфорд-Біне Fourth Edition;

- вундеркінди в таких сферах, як музика, математика або шахи;

- діти з надзвичайно високорозвиненими талантами в незвичайних галузях;

- глибоко інтелектуально обдаровані діти із IQ вище 170.

Для дітей віком 12 років і старше в США зазвичай використовують тест на шкільні здібності (SAT), який може забезпечити ранню оцінку математичних і вербальних здібностей. Високообдаровані діти в 7-му класі часто набирають понад 430 балів за словесну частину чи понад 500 балів за математичну частину цього тесту. Діти з надзвичайно розвиненими здібностями можуть набрати понад 630 балів за вербальною частиною тесту або понад 700 балів із математики. Спеціальні літні класи доступні у багатьох сферах для учнів, які набрали бали в цьому діапазоні, а також місцеві школи можуть організувати відповідне прискорення в рамках звичайної шкільної програми [13]. Таким чином, учні можуть ще до закінчення школи, закінчити, наприклад, повну програму з математики та бути зарахованим у коледж одночасно з основним місцем навчання.

Цікаво, що високообдаровані діти виростають і стають високообдарованими дорослими. Однак, на шляху до дорослого життя обдарованість може «сховатися». З багатьох складних причин виключно обдаровані діти не завжди досягають високих результатів. У школах, де досягнення, висока академічна успішність, прихильність до справи або конкретні продукти є головним фактором для виявлення обдарованих програм, таких дітей можна навіть не ідентифікувати як обдарованих, попри надзвичайно високі показники IQ та ознаки помітного раннього та випереджального розвитку. Зрештою, на високообдарованих дітей може вплинути ефект багатьох тестів, які вони проходять. Для надзвичайно обдарованої дитини старше 10–11 років навіть Стенфорд-Біне (форма L. M.) не може повністю виміряти її здібності. У багатьох тестах простежується закономірність: чим старша дитина на момент проведення тесту, тим менше «місця» в самому тесті для демонстрації здібностей. Таким чином, оцінка дитини старшого віку може не відображати повною мірою її обдарованість [14].

Можна погодитися з твердженням американських науковців, що однією з найпоширеніших помилок про обдарованих дітей є думка, що ці діти автоматично талановиті в усіх галузях. Насправді, як і всі діти, обдаровані діти мають яскраво виражені індивідуальні здібності. Це очевидно, коли йдеться про творчість: так, всупереч поширеній думці, не всі інтелектуально обдаровані діти за своєю природою креативні, і не всі обдаровані діти добре вчаться. Дослідження підтверджують, що інтелект високого рівня перестав бути показником творчих здібностей [15].

Тому більшість експертів вважають, що яскраві творчі здібності є особливою формою обдарованості.

Важливо окреслити риси творчо обдарованих дітей, які наводять західні експерти [15]:

– *відкритість* – творчо обдаровані діти мешкають у світі нескінченних можливостей. Там, де інтелектуально обдарована дитина обговорюватиме правильну відповідь, творчо обдарована дитина думатиме про декілька можливих відповідей або гіпотетичні сценарії. Їй подобається експериментувати з мисленням та знаходити винятки з правил;

– *винахідливість* – творчо обдаровані діти чудово вміють поєднувати, начебто розрізнені концепції, щоб генерувати нові ідеї. Вони здатні поглянути на проблеми та ситуації з напрочуд несподіваних сторін. Часом їхні думки можуть здатися дивними чи суперечливими для сторонніх спостерігачів;

– *відволікання* – оскільки творчо обдаровані діти постійно переповнені ідеями, то їм важко зосередитися на завданні, навіть коли вони займаються певною діяльністю, яку обрали самостійно (за власним бажанням). Зазвичай ці діти починають багато різних проєктів, але завершити розпочаті проєкти їм досить часто дуже важко. Вони також зайняті творчими фантазіями, а не засвоєнням інформації, тобто вони схильні багато мріяти;

– *інтуїція* – зазвичай інтелектуально обдаровані діти використовують поєднання абстрактного та логічного мислення для розв'язання проблем. Творчо обдаровані діти, навпаки ж, значною мірою покладаються на власну інтуїцію. Їм часто здається, що вони просто знають правильний спосіб розв'язання проблеми, але не розуміють, як вони дійшли своїх висновків;

– *індивідуалізм* – хоча всі обдаровані діти мають тенденцію справляти враження дещо ексцентричних, творчо обдаровані часто радикально відрізняються від них. Зазвичай вони демонструють помітну відсутність інтересу до «приспосовування», надаючи перевагу своєму унікальному стилю самовираження. Це може ускладнити їхню участь у груповому навчанні. У підлітковому віці таких дітей часто залучають певні субкультури та нетрадиційний спосіб життя [16].

Попри те, чи дитина обдарована комунікативно, інтелектуально або творчо, їй можна допомогти розвинути свої творчі здібності та наявні таланти, підвищити дитячу самооцінку, знайти засіб для самовираження.

Виховання творчих здібностей удома також нейтралізує деякі небажані ефекти академічної освіти: дослідження показали, що численні аспекти шкільного середовища пригнічують, а не заохочують до творчості. Доведено, що оцінка, спостереження, терміни, конкуренція та зовнішні

заохочення (наприклад, оцінки та привілеї) знижують внутрішню мотивацію, що живить творчість [17].

Ще одним цікавим прикладом є проведене групи вчених [18] дослідження щодо вимірювання саморегульованого навчання під час творчого розв'язання проблем за допомогою мікроаналізу SRL. У цьому дослідженні використовувалося структуроване інтерв'ю (мікроаналіз) для вивчення саморегульованого навчання (SRL; наприклад, самоефективність, стратегічне планування, використання стратегії та самооцінка), тоді як учні виконували творче завдання щодо розв'язання проблем. У ньому взяли участь 58 учнів 5–6-го класів. У ході регресії вивчалася дисперсія, пояснена процесами SRL, щодо чотирьох результатів творчої діяльності, включаючи побіжність (тобто кількість згенерованих рішень), гнучкість (тобто кількість категорій згенерованих рішень), оригінальність (унікальність відповіді) та корисність (якість відповіді). Результати показали, що конкретні змінні SRL по-різному пов'язані творчими результатами. Після контролю попередніх результатів у стандартизованому мовному тесті самоефективність значною мірою передбачала швидкість мовлення та гнучкість. Що стосується заходів стратегічного планування, плани щодо того, як виконати завдання, передбачають побіжність і гнучкість, тоді як плани стосовно того, як розв'язати проблему, передбачають побіжність та оригінальність. Міра точності самооцінки значною мірою пояснювала корисність ідей, але водночас негативно асоціювалася з оригінальністю. Хоча використання стратегії корелювало зі швидкістю та гнучкістю, це не пояснювало значних унікальних відмінностей у цих творчих результатах.

Отже, нами було здійснено огляд світових досліджень з ідентифікації творчо та комунікативно обдарованих учнів. Варто зазначити, що світовий досвід може бути перенесений та адаптований до українських реалій і застосований на практиці для виявлення творчо та комунікативно обдарованих учнів.

Використані літературні джерела

1. *Ayoub Alaa Eldin A.* Do Different Types of Intelligence and Its Implicit Theories Vary Based on Gender and Grade Level? / Ayoub Alaa Eldin A., Aljughaiman Abdullah M., Alabbasi Ahmed M. Abdulla, Abo Hamza Eid G. // *Frontiers in Psychology*. – 2022. – Vol. 12. – P. 1–11. Article 712330. DOI: 10.3389/fpsyg.2021.712330.
2. *Worrell F. C.* Gifted students / F. C. Worrell, R. F. Subotnik, P. Olszewski-Kubilius, D. D. Dixson // *Annu. Rev. Psychol.* – 2019. – 70. – P. 551–576. DOI: 10.1146/annurev-psych-010418-102846.
3. *Erden G.* The diagnostic utility of the Wechsler Intelligence Scale for Children-Fourth Edition (WISC-

IV) in identification of gifted children / G. Erden, I. Yigit, C. Celik, M. Guzey // *J. Gen. Psychol.* – 2020. – P. 1–20. DOI: 10.1080/00221309.2020.1862038.

4. Mayer J. D. Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence / J. D. Mayer, D. R. Caruso, P. Salovey // *Intelligence.* – 1999. – No.27. – P. 267–298. DOI: 10.1016/s0160-2896(99)00016-1.

5. Faisal Issa Abedelgader Al Nawasreh. Social intelligence among gifted and normal achievers from students at ajloun area ,and its relationship with gender, class and academic achievement / Faisal Issa Abedelgader Al Nawasreh // *قوفتال ريوطتل تي لودلا فل جمل ا* – 2016. – No. 7. – P. 3–25. – URL: https://login.research4life.org/tacsgr1doi_org/10.20428/IJTD.7.2.1.

6. Hsieh Y. P. The Effects of Peer Victimization on Children’s Internet Addiction and Psychological Distress: The Moderating Roles of Emotional and Social Intelligence / Y. P. Hsieh, H. S. Wei, H. L. Hwa // *J Child Fam Stud.* – 2019. – No. 28. – P. 2487–2498. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1120-6>.

7. Bonesso S. Emotional and Social Intelligence Competencies Awareness and Development for Students’ Employability / S. Bonesso, F. Gerli, L. Cortellazzo // *New Directions for Teaching and Learning.* – 2019. – P. 77–89. – URL: https://login.research4life.org/tacsgr1doi_org/10.1002/tl.20366.

8. Sushkova I. V. Inteligência social de crianças dos 6 aos 7 anos: características de diagnóstico pedagógico e resultados da sua aplicação / I. V. Sushkova, O. N. Loshkareva // *Revista Tempos E Espaços Em Educação.* – 2021. – No. 14 (33). – e16320. DOI: <https://doi.org/10.20952/revtee.v14i33.16320>.

9. Akdeniz Hasan Analysis of Gifted and Talented Students’ Creative Problem Solving Styles / Akdeniz, Hasan; Alpan, Gülgün Bangir // *Talent.* – 2020. – 06. – Vol. 10, Issue 1.

10. Brandon L. Perceptions of talented university students related to opportunities and autonomy for creative productivity / L. Brandon, S. Reis, C. McGuire // *Gifted Education International.* – 2021. – No. 37 (3). – P. 217–240. https://login.research4life.org/tacsgr1doi_org/10.1177/0261429421994335.

11. Shcherbinina O. Giftedness as a Source of Communication Difficulties in a Group of Peers / O. Shcherbinina, I. Grushetskaya, Zh. Zaharova & A. Samohvalova. – 2020. – P. 2287–2301. DOI: <https://doi.org/10.3897/ap.2.e2287>.

12. Fleming N. Parents press for attention to programs for gifted students / N. Fleming // *Education Week.* – 2013, October 1. – URL: <https://www.edweek.org/leadership/parents-press-for-attention-to-programs-for-gifted-students/2013/10>.

13. The 10 most commonly asked questions about highly gifted children. – URL: https://www.hoagiesgifted.org/10_highly_gifted.htm.

14. Brown M. M. The needs and potential of the highly gifted: Toward a model of responsiveness / M. M. Brown // *Roeper Review.* – 1984. – No. 6 (3). – P. 123–127.

15. Wellesley College The Study of Giftedness and Creativity-Two Separate But Parallel Trajectories / Wellesley College. – 2005. – URL: <https://nrcgt.uconn.edu/newsletters/fall052/>.

16. What Is Creative Giftedness, And How Can Creativity Be Nurtured In Gifted Children? – URL: <https://www.psy-ed.com/wpblog/what-is-creative-giftedness-and-how-can-creativity-be-nurtured-in-gifted-children/>.

17. Amabile T. M. The Social Psychology of Creativity. – New York, NY : Springer-Verlag, 1983.

18. Callan G. L. Measuring self-regulated learning during creative problem-solving with SRL microanalysis. *Psychology of Aesthetics* / G. L. Callan, L. D. Rubenstein, L. M. Ridgley, J. R. McCall // *Creativity, and the Arts.* – 2021. – No. 15 (1). – P. 136–148. DOI: <https://doi.org/10.1037/aca0000238>.

References

1. Ayoub Alaa Eldin, A., Aljughaiman Abdullah, M., Alabbasi Ahmed, M. Abdulla, & Abo Hamza Eid, G. (2022). Do Different Types of Intelligence and Its Implicit Theories Vary Based on Gender and Grade Level? *Frontiers in Psychology*. Vol. 12, P. 1–11, Article 712330. DOI: 10.3389/fpsyg.2021.712330.

2. Worrell, F. C., Subotnik, R. F., Olszewski-Kubilius, P., & Dixson, D. D. (2019). Gifted students. *Annu. Rev. Psychol.* 70, P. 551–576. DOI: 10.1146/annurev-psych-010418-102846.

3. Erden, G., Yigit, I., Celik, C., & Guzey, M. (2020). The diagnostic utility of the Wechsler Intelligence Scale for Children-Fourth Edition (WISC-IV) in identification of gifted children. *J. Gen. Psychol.* P. 1–20. DOI: 10.1080/00221309.2020.1862038.

4. Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence.* 27, P. 267–298. DOI: 10.1016/s0160-2896(99)00016-1.

5. Faisal Issa Abedelgader Al Nawasreh. (2016). Social intelligence among gifted and normal achievers from students at ajloun area ,and its relationship with gender, class and academic achievement. *قوفتال ريوطتل تي لودلا فل جمل ا*. 7, P. 3–25. Retrieved from: https://login.research4life.org/tacsgr1doi_org/10.20428/IJTD.7.2.1.

6. Hsieh, Y. P., Wei, H. S., & Hwa, H. L. et al. (2019). The Effects of Peer Victimization on Children’s Internet Addiction and Psychological Distress: The Moderating Roles of Emotional and Social Intelligence. *J Child Fam Stud.* 28, P. 2487–2498. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1120-6>.

19. Bonesso, S., Gerli, F. & Cortellazzo, L. (2019). Emotional and Social Intelligence Competencies Awareness and Development for Students’ Employability. *New Directions for Teaching and Learning.* P. 77–89. Retrieved from: https://login.research4life.org/tacsgr1doi_org/10.1002/tl.20366

20. Sushkova, I. V., & Loshkareva, O. N. (2021). Inteligência social de crianças dos 6 aos 7 anos:

características de diagnóstico pedagógico e resultados da sua aplicação. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*. 14 (33), e16320. DOI: <https://doi.org/10.20952/revtee.v14i33.16320>.

21. Akdeniz, Hasan; Alpan, Gülgün Bangir (2020). Analysis of Gifted and Talented Students' Creative Problem Solving Styles. *Talent*. 06, Vol. 10 (1).

22. Brandon, L., Reis, S., & McGuire, C. (2021). Perceptions of talented university students related to opportunities and autonomy for creative productivity. *Gifted Education International*. 37 (3), P. 217–240. https://login.research4life.org/tacsgr1doi_org/10.1177/0261429421994335.

23. Shcherbinina, Olga & Grushetskaya, Irina & Zaharova, Zhanna & Samohvalova, Anna. (2020). Giftedness as a Source of Communication Difficulties in a Group of Peers. 2287–2301. <https://doi.org/10.3897/ap.2.e2287>.

24. Fleming, N. (2013, October 1). Parents press for attention to programs for gifted students. *Education Week*. Retrieved from: <https://www.edweek.org/leadership/parents-press-for-attention-to-programs-for-gifted-students/2013/10>.

25. The 10 most commonly asked questions about highly gifted children. Retrieved from: https://www.hoagiesgifted.org/10_highly_gifted.htm.

7. Brown, M. M. (1984). The needs and potential of the highly gifted: Toward a model of responsiveness. *Roeper Review*. 6 (3), P. 123–127.

8. Wellesley College (2005). The Study of Giftedness and Creativity—Two Separate But Parallel Trajectories. Retrieved from: <https://nrcgt.uconn.edu/newsletters/fall052/>.

9. What Is Creative Giftedness, And How Can Creativity Be Nurtured In Gifted Children? Retrieved from: <https://www.psy-ed.com/wpblog/what-is-creative-giftedness-and-how-can-creativity-be-nurtured-in-gifted-children/>.

10. Amabile, T. M. (1983). *The Social Psychology of Creativity*. New York, NY: Springer-Verlag.

11. Callan, G. L., Rubenstein, L. D., Ridgley, L. M., & McCall, J. R. (2021). Measuring self-regulated learning during creative problem-solving with SRL microanalysis. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. 15 (1), P. 136–148. DOI: <https://doi.org/10.1037/aca0000238>.

Novohorodska Maryna, PhD in Pedagogical Sciences, Researcher of the Gifted Diagnostics Department of the Institute of Gifted Child of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

GLOBAL RESEARCH ON THE IDENTIFICATION OF CREATIVELY AND COMMUNICATIVELY GIFTED STUDENTS

Summary.

The article presents an overview of approaches to identifying creatively and communicatively gifted schoolchildren using modern research. The main directions for identifying communicative and creative talent are presented. Examples of the study of communicative giftedness through the prism of social intelligence are given. Approaches to identifying communicatively and creatively gifted students are described. The characteristics of gifted children are analyzed from the point of view of Western scientific thought and the indicators of creatively gifted children. The article describes that among modern world studies, the dominance of the identification of students with different types of giftedness is traced. As for the identification of communicative talent, in Western scientific articles it is defined as social intelligence. The article shows the study of the existence of significant differences in the social intelligence of the gifted and their peers. The results of a study of the level of social intelligence between gifted and their peers are described. The article presents the results of the existence of a positive correlation between the degrees of general social intelligence and its parameters for gifted students and their peers and academic performance. The activity of special socio-pedagogical robots with gifted children is analyzed in terms of solving their communication problems. The results of using the program "Self-development - the principle of success" are presented. It is described that this program is aimed at creating special conditions for self-development and self-identification of a gifted child according to a certain life plan.

Keywords: communicative giftedness; creative giftedness; students; identification of giftedness; gifted.

Стаття надійшла до редакції 11 серпня 2023 року